

Byla C-336/20

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2020 m. liepos 24 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Landgericht Ravensburg (Vokietija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. liepos 7 d.

Ieškovas:

QY

Atsakovė:

Bank 11 für Privatkunden und Handel GmbH

Pagrindinės bylos dalykas

Vartojimo kredito sutartis – Privaloma informacija – Direktyva 2008/48/EB – Teisė atsisakyti sutarties – Galimybės išspręsti ginčą neteisminiu būdu nurodymas – Teisės atsisakyti sutarties netekimas – Tarptautinė teisė – Vieno teisėjo teisė pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aiškinimas, SESV 267 straipsnis

Prejudiciniai klausimai

1. Dėl teisėtumo fikcijos pagal EGBGB [*Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche* (Civilinio kodekso įvadinis įstatymas, toliau – EGBGB)] 247 straipsnio 6 § 2 dalies trečią sakinį, 12 § 1 dalies trečią sakinį:

- a) Ar EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies trečias sakinyis ir 247 straipsnio 12 § 1 dalies trečias sakinyis, kiek juose Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies p punkto reikalavimams prieštaraujančios sutarties sąlygos pripažįstamos atitinkančiomis EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies pirmo ir antro sakinių reikalavimus bei EGBGB 247 straipsnio 12 § 1 dalies antro sakinio 2 punkto b papunkčio reikalavimus, yra nesuderinami su Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies p punktu ir 14 straipsnio 1 dalimi?

Jeigu taip:

- a) Ar iš Sąjungos teisės, visų pirma iš Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies p punkto ir 14 straipsnio 1 dalies, išplaukia, kad EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies trečias sakinyis ir 247 straipsnio 12 § 1 dalies trečias sakinyis negali būti taikomi tiek, kiek juose Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies p punkto reikalavimams prieštaraujančios sutarties sąlygos pripažįstamos atitinkančiomis EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies pirmo ir antro sakinių reikalavimus bei EGBGB 247 straipsnio 12 § 1 dalies antro sakinio 2 punkto b papunkčio reikalavimus?

Jeigu į II punkto pirmojo klausimo b punktą nebūtų atsakyta teigiamai:

2. Dėl privalomos informacijos pagal Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalį

- a) Ar Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad, nurodant kredito rūšį, atitinkamais atvejais taip pat reikia nurodyti, jog tai yra susietojo kredito sutartis?

Jeigu ne:

- b) Ar Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies l punktas turi būti aiškinamas taip, kad turi būti nurodyta sudarant kredito sutartį galiojanti, absoliučiu skaičiumi išreikšta palūkanų už pavėluotus mokėjimus norma ar bent absoliučiu skaičiumi išreikšta galiojanti orientacinė palūkanų norma (šiuo atveju – bazinė palūkanų norma pagal BGB [*Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilinis kodeksas)] 247 straipsnį), kuria remiantis, pridėjus tam tikrą palūkanų normą (šiuo atveju – penkis procentinius punktus pagal BGB 288 straipsnio 1 dalies antrą sakinį), apskaičiuojama galiojanti palūkanų už pavėluotus mokėjimus norma?

Jeigu ne:

- c) Ar Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies t punktas turi būti aiškinamas taip, kad kredito sutarties tekste turi būti nurodomos

pagrindinės formaliosios neteisminio apskundimo ir žalos atlyginimo mechanizmo sąlygos?

Jeigu į vieną iš pirmesnių II punkto antrojo klausimo a–c punktų būtų atsakyta teigiamai:

- d) Ar Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio b punktas turi būti aiškinamas taip, kad sutarties atsisakymo laikotarpis prasideda tik tuomet, kai buvo pateikta visa ir turinio atžvilgiu teisinga informacija, numatyta Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalyje, ir neturi reikšmės tai, ar dėl nepateiktos informacijos arba dėl pateiktos neteisingos informacijos apribojama vartotojo galimybė įvertinti savo įsipareigojimo apimtį?

Jeigu į pirmesnį II punkto pirmojo klausimo a punktą ir (arba) vieną iš II punkto antrojo klausimo a–c punktų būtų atsakyta teigiamai:

- 3. Dėl Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nustatytos teisės atsisakyti sutarties netekimo:

- a) Ar gali būti prarasta Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nustatyta teisė atsisakyti sutarties?

Jeigu taip:

- b) Ar netekimas – tai teisės atsisakyti sutarties apribojimas laiko atžvilgiu, kuris turi būti nustatytas parlamento priimtame įstatyme?

Jeigu ne:

- c) Ar teisės netekimu grindžiamą prieštaravimą (subjektyviu aspektu) galima reikšti tik tuo atveju, kai vartotojas žinojo apie savo tebeegzistuojančią teisę atsisakyti sutarties arba kai nežinojo apie ją dėl savo paties didelio aplaidumo ir todėl atsakomybė už nežinojimą tenka jam pačiam?

Jeigu ne:

- d) Ar taisyklių, reglamentuojančių teisės atsisakyti sutarties netekimą, taikymas pagal sąžiningumo principą prieštarauja kredito davėjo galimybei pagal Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio b punktą informuoti kredito gavėją vėliau, tokiu būdu inicijuojant sutarties atsisakymo laikotarpio pradžią?

Jeigu ne:

- e) Ar tai suderinama su įtvirtintais principais, kurių Vokietijos teismas privalo laikytis pagal *Grundgesetz* (Pagrindinis įstatymas), ir, jei taip, kaip teisę taikantis Vokietijos subjektas turėtų išspręsti konfliktą tarp

privalomų tarptautinės teisės reikalavimų ir Teisingumo Teismo reikalavimų?

Nepriklausomai nuo atsakymų į pirmiau pateiktus II punkto pirmąjį–trečiąjį klausimus:

4. Dėl vieno teisėjo teisės pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnio antrą pastraipą:

Ar ZPO [*Zivilprozessordnung* (Civilinio proceso kodeksas, toliau – ZPO)] 348a straipsnio 2 dalies 1 punktas, kiek jis susijęs ir su nutarčių dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimu pagal SESV 267 straipsnio antrą pastraipą, yra nesuderinamas su nacionalinių teismų teise teikti prašymus priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnio antrą pastraipą ir todėl neturi būti taikomas nutarčių dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimui?

Nurodomi Sąjungos teisės aktai

2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinanti Tarybos direktyvą 87/102/EEB (toliau – Direktyva 2008/48), visų pirma 10 straipsnio 2 dalies a, b, l, p ir t punktai

Nurodomi nacionalinės teisės aktai

Grundgesetz (Pagrindinis įstatymas, toliau – GG), visų pirma 25 straipsnis

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (Civilinio kodekso įvadinis įstatymas, toliau – EGBGB) 247 straipsnio 3, 6, 7 ir 12 §

Bürgerliches Gesetzbuch (Civilinis kodeksas, toliau – BGB), visų pirma 242, 247, 288, 314, 355, 356b, 357, 357a, 358, 491a, 492, 495 straipsniai

Zivilprozessordnung (Civilinio proceso kodeksas, toliau – ZPO), visų pirma 348a straipsnio 2 dalies 1 punktas

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 2016 m. rugsėjo 1 d. ieškovas sudarė su atsakove paskolos sutartį dėl 21 716,33 EUR dydžio paskolos, kurios didžioji dalis buvo skirta motorinei transporto priemonei įsigyti iš automobilių salono asmeninio naudojimo tikslu. Paskolos sutartį atsakovė parengė ir sudarė bendradarbiaudama su pardavėja. Pardavėja veikė visų pirma kaip atsakovės paskolų teikimo tarpininkė ir naudojo atsakovės pateiktas sutarčių formas. Paskolos sutartyje buvo nurodyta, kad transporto priemonės kaina yra 23 521 EUR ir kad atskaičius 3000 EUR dydžio

pradinę įmoką liekanti 20 521 EUR suma bei vienkartinė 1195,33 EUR dydžio paskolos grąžinimo draudimo įmoka bus finansuotos paskolos lėšomis.

- 2 Paskolos sutartyje buvo sutarta, kad paskolos suma bus grąžinama kas mėnesį sumokant 47 vienodo dydžio įmokas ir 2020 m. sausio 15 d. bus visiškai grąžinta sumokant paskutinę 12 522,60 EUR dydžio įmoką. Paskola ieškovui buvo išmokėta 2016 m. rugsėjį. Jis reguliariai mokėjo sutartas įmokas.
- 3 Dėl paskolos sutarties atsisakymo sutartyje nurodyta: „Kredito gavėjas gali atsisakyti sutarties, nenurodydamas priežasčių, pranešdamas apie tokį atsisakymą per 14 dienų. Terminas pradedamas skaičiuoti sudarius sutartį, bet tik po to, kai kredito gavėjas gauna visus BGB 492 straipsnio 2 dalyje numatytus privalomus duomenis (pavyzdžiui, duomenis apie kredito rūšį, duomenis apie kredito sumą neto, duomenis apie sutarties galiojimo laikotarpį)“. 2019 m. rugpjūčio 22 d. elektroniniu laišku ieškovas atšaukė savo valią sudaryti paskolos sutartį.
- 4 Jis laikosi nuomonės, kad sutarties atsisakymas yra galiojantis, nes sutarties atsisakymo laikotarpis dėl neaiškios informacijos apie sutarties atsisakymą ir nepateiktų privalomų duomenų neprasidėjo. Todėl ieškovas reikalauja iš atsakovės grąžinti iki šiol sumokėtas paskolos grąžinimo įmokas ir pardavėjai sumokėtą pradinę įmoką, taip pat atsisakius sutarties sumokėtas įmokas, visą sumą sumokant per septynias dienas po to, kai bus grąžinta įsigyta transporto priemonė.
- 5 Atsakovė laiko ieškinį nepagrįstu, motyvuodama tuo, kad nustatyta tvarka ir informavo ieškovą apie galimybę atsisakyti sutarties, ir pateikė privalomus duomenis. Pateikdama informaciją apie sutarties atsisakymą, ji teigia naudojusi įstatyme numatyto pavyzdžio formą. Todėl sutarties sąlyga, reglamentuojanti sutarties atsisakymą, atitinka įstatymo reikalavimus, o tai reiškia, kad laikotarpis, per kurį galima atsisakyti sutarties, jau praėjo. Alternatyviai atsakovė laikosi pozicijos, kad neteisingi privalomi duomenys negali būti prilyginami nepateiktiems duomenims, taigi, sutarties atsisakymo laikotarpis prasideda ir tuo atveju, kai pateikiami neteisingi privalomi duomenys; atsakovė bet kuriuo atveju mano, kad teiginys, jog duomenys yra neteisingi, yra piktnaudžiavimas teise. Atsakovė taip pat remiasi teisės netekimu grindžiamu prieštaravimu, teigdama, kad sutarties buvo atsisakyta praėjus maždaug trejiems metams.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 6 Ar ieškinys turi būti patenkintas, priklauso nuo to, ar pareiškimas apie paskolos sutarties atsisakymą buvo galiojantis ir ar nagrinėjamu atveju kredito davėjas gali reikšti prieštaravimus, remdamasis tuo, kad kredito gavėjas neteko teisės atsisakyti sutarties ar neleistinai piktnaudžiauja šia teise.
- 7 Ieškovo pareiškimas apie atsisakymą laikomas galiojančiu su sąlyga, kad atsisakymas buvo pareikštas dar nepasibaigus BGB 355 straipsnio 2 dalies pirmame sakinyje nustatytam dviejų savičių atsisakymo laikotarpiui. Atsisakymo laikotarpis pagal BGB 356b straipsnio 2 dalies pirmą sakinį nepradedamas

skaičiuoti, jei į kredito sutartį neįtraukti visi pagal EGBGB 492 straipsnio 2 dalį ir 247 straipsnio 6–13 § privalomi duomenys. Tokiu atveju šis laikotarpis pagal BGB 356b straipsnio 2 dalies antrą sakinį pradedamas skaičiuoti tik tada, kai papildomai pateikiami privalomi duomenys. Nagrinėjamu atveju reikėtų preziumuoti, kad nebuvo pateikti visi privalomi duomenys, visų pirma tuomet, kai informacija apie sutarties atsisakymą nebuvo pateikta nustatyta tvarka arba bent vienas iš įstatyme nustatytų duomenų kredito sutartyje buvo pateiktas ne iki galo arba neteisingai.

- 8 Net jei didžioji dalis abipusių sutartinių prievolių sutarties atsisakymo momentu jau buvo įvykdyta, atsisakyti sutarties iš principo dar buvo leidžiama, nes Vokietijos teisės aktuose nėra numatyta, kad teisė atsisakyti vartojimo kredito sutarties gali išnykti.
- 9 Dėl prejudicinių klausimų prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas konkrečiai nurodo:
- 10 Dėl pirmojo klausimo a ir b punktų: neseniai priimtame 2020 m. kovo 26 d. Sprendime *Kreissparkasse Saarlouis* (C-66/19, EU:C:2020:242) Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2008/48 10 straipsnio 2 dalies p punktas turi būti aiškinamas taip, jog informaciją, kuri pagal šią nuostatą kredito sutartyje turi būti pateikiama aiškiai ir glaustai, sudaro ir laikotarpio, per kurį galima pasinaudoti teise atsisakyti sutarties, nustatymo tvarka, numatyta šios direktyvos 14 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, ir kad šis punktas turi būti aiškinamas kaip draudžiantis kredito sutartyje, kiek tai susiję su šios direktyvos 10 straipsnyje numatyta informacija, daryti nuorodą į nacionalinę nuostatą, kurioje daroma nuoroda į kitas atitinkamos valstybės narės teisės nuostatas. Atsižvelgdamas į šį sprendimą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas mano, kad nagrinėjamu atveju paskolos sutartyje pateikta informacija apie galimybę atsisakyti sutarties apima pagal šį sprendimą draudžiamą nuorodą. Todėl kyla klausimas, ar, remiantis šiuo sprendimu, informacija apie sutarties atsisakymą laikytina nepakankama; tai reikštų, kad sutarties atsisakymo laikotarpis dėl pateiktos nepakankamos informacijos neprasidėjo. Taigi, ieškovo pareiškimas apie sutarties atsisakymą būtų laikytinas galiojančiu.
- 11 EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies trečiame sakinyje bei susietojo kredito sutarčių atveju papildomai taikytiname EGBGB 247 straipsnio 12 § 1 dalies trečiame sakinyje nustatyta, kad pastebimai ir aiškiai pateikta, EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalyje ir 12 § 1 dalyje nurodyto 7 priedo pavyzdį atitinkanti sutarties sąlyga tenkina EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies pirmo ir antro sakinių bei 247 straipsnio 12 § 1 dalies antro sakinio 2 punkto b papunkčio reikalavimus (vadinamoji teisėtumo fikcija). Nagrinėjamu atveju informacija apie sutarties atsisakymą šį pavyzdį atitinka, todėl pagal nacionalinę teisę ji laikytina nepriekaištinga.
- 12 Tačiau kyla klausimas, ar ši nuomonė prieštarauja pirmiau minėtam Teisingumo Teismo sprendimui. *Bundesgerichtshof* (Federalinis Aukščiausiasis Teismas,

toliau – BGH) manė negalintis įgyvendinti, taigi, laikytis šios jurisprudencijos, nes, priešingai aiškiam teisės aktų leidėjo nurodymui, negalėjo aiškinti EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies trečio sakinio taip, kad šis atitiktų Europos Sąjungos teisę. BGH nuomone, aiškus normos tekstas, prasmė ir tikslas bei teisėkūros istorija neleidžia aiškinti jos taip, kad ji atitiktų direktyvą.

- 13 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas abejoja, ar minėtoji nuomonė suderinama su Sąjungos teise. Jis atkreipia dėmesį į tai, kad nacionalinis teismas, neturintis galimybės aiškinti nacionalinės teisės normą taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisę, tam tikrais atvejais gali būti įpareigotas nacionalinės teisės normos netaikyti, nes Sąjungos teisė šiuo atžvilgiu turi viršenybę. Tiesa, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas taip pat konstatuoja, kad esminių principų taikymo viršenybė Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nėra iki galo išaiškinta, nes Teisingumo Teismas, nagrinėdamas Direktyvą 2008/48, šį klausimą paliko neatsakytą (žr. 2016 m. balandžio 21 d. Sprendimą *Radlinger ir Radlingerová* (C-377/14, EU:C:2016:283, 76-79 punktai)).
- 14 Kad Direktyvos 2008/48 taikymas turi viršenybę, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo manymu, liudija tai, kad šios direktyvos tikslas, kaip nurodyta jos 6 konstatuojamojoje dalyje, yra mažinti kliūtis veiksmingai vidaus rinkai plėtoti. Pirminėje teisėje šio tikslo pagrindas yra SESV 114 straipsnis. Be to, pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją Direktyva 2008/48 siekiama užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį (2019 m. rugsėjo 11 d. Sprendimas *Lexitor* (C-383/18, EU:C:2019:702, 29 punktas)); pirminėje teisėje šis tikslas įvardytas SESV 12 ir 169 straipsniuose. Galimybė nukrypti nuo direktyvos standartų pagrindiniuose vartotojams skirtos informacijos apie sutarties atsisakymą punktuose šiems tikslams prieštarautų.
- 15 Be to, kaip mano prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas, Direktyvos 2008/48 taikymo viršenybę patvirtina ir tai, kad jos 10 ir 14 straipsniuose labai detalai reglamentuojama informacija, kurią privaloma pateikti vartotojui sudarant sutartį, ir nuo šių nuostatų valstybėms narėms, kaip nustatyta direktyvos 22 straipsnio 1 dalyje, nukrypti neleidžiama. Jeigu Vokietijos teisės aktų leidėjas EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies trečio sakinio ir 247 straipsnio 12 § 1 dalies trečio sakinio koncepcija sąmoningai siekė nukrypti nuo Direktyvos 2008/48, tai reiškia, kad sąmoningai pažeidžiami esminiai šios direktyvos reikalavimai. Tuo atveju, kai nacionalinės teisės aktų leidėjas sąmoningai apeina direktyvą, kaip ir tuo atveju, kai pažeidžiami bendrieji Sąjungos teisės principai, direktyva, ko gero, turėtų turėti tiesioginį poveikį, kuris reikštų, kad nukrypstanti nacionalinės teisės nuostata turi būti netaikoma.
- 16 Dėl antrojo klausimo a–c punktų: šie prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo paaiškinimai iš esmės atitinka prašyme priimti prejudicinį sprendimą byloje C-187/20 pateiktus paaiškinimus dėl pirmojo klausimo, trečiojo klausimo a punkto ir šeštojo klausimo.

- 17 Dėl antrojo klausimo d punkto: kyla klausimas, ar sutarties atsisakymo laikotarpis neprasideda kiekvienu atveju, kai pagal Direktyvos 2008/48 10 straipsnį reikalaujama informacija pateikiama ne taip, kaip nustatyta, ar jis neprasideda tik tuomet, kai informacija nepateikiama visiškai, bet ne tuomet, kai ši informacija yra neteisinga.
- 18 Atsakant į šį klausimą, svarbu tai, kaip reikia aiškinti Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 1 dalį, kurioje nustatyta, kad sutarties atsisakymo laikotarpis prasideda nuo dienos, kurią vartotojas gauna informaciją pagal 10 straipsnį. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas linkęs manyti, kad neteisinga informacija prilygsta nepateiktai informacijai, nes sudarant kredito sutartį vartotoją privaloma informuoti aiškiai ir glaustai (Direktyvos 2008/48 31 konstatuojamoji dalis); be to, šia direktyva siekiama užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį (2019 m. rugsėjo 11 d. Sprendimas *Lexitor* (C-383/18, EU:C:2019:702, 29 punktą)).
- 19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo manymu, neteisinga yra prielaida, kad informacijos neteisingumo pobūdis turi būti toks, kad tai būtų kliūtis vartotojui pasinaudoti teise atsisakyti sutarties, nes Direktyvos 2008/48 tekste tokio apribojimo nenustatyta. Direktyvos tikslas – užtikrinti, kad sudarant sutartį vartotojas būtų aiškiai ir glaustai informuotas, – aiškiai rodo, kad šios direktyvos 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta teisė atsisakyti sutarties tebeegzistuoja iki tos dienos, kurią *a posteriori* suteikiama informacija pagal Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio b punktą ir 10 straipsnį. Tik toks siauras aiškinimas gali veiksmingai užtikrinti, kad vartotojas iš tiesų bus informuojamas nustatyta forma.
- 20 Dėl trečiojo klausimo a–e punktų, susijusių su teisės netekimo problema. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas paaiškina, kad teisės netekimas Vokietijos teisės aktuose traktuojamas kaip neleistino naudojimosi teise dėl prieštaraujančio elgesio atvejis; pažeidimą sudaro nelojaliai vėlyvas pasinaudojimas teise. Teisės netenkama, jeigu teisės turėtojas turi teisę, bet jos nepareiškia ilgesnį laiką, nors iš tiesų turėjo tam visas galimybes, ir jeigu prievolės turėtojas galėjo tikėtis ir planavo, kad teisės turėtojas savo teise nepasinaudos. Jeigu teisės turėtojas tokiu atveju savo teisę visgi pareiškia, šis pareiškimas pažeidžia BGB 242 straipsnį (sąžiningumo principas), nes teisės turėtojo dabartinis elgesys prieštarauja ankstesniam elgesiui.
- 21 Vis dėlto, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo manymu, kyla klausimas, ar šios teisės netekimo taisyklės gali būti taikomos vartotojo teisei atsisakyti sutarties vartojimo kredito sutarties atveju (trečiojo klausimo a punktas). Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio a ir b punktuose nustatyta, kad 14 dienų sutarties atsisakymo laikotarpis prasideda arba nuo kredito sutarties sudarymo dienos, arba nuo dienos, kurią vartotojas gauna informaciją pagal 10 straipsnį, jei toji diena yra vėlesnė, nei sutarties sudarymo diena. Iš to darytina išvada, kad jeigu vartotojas negauna informacijos pagal Direktyvos 2008/48 10 straipsnį, teisė atsisakyti sutarties laiko atžvilgiu neribojama. Be to, iš šios

direktyvos 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio b punkto matyti, kad kredito davėjas turi galimybę bet kada inicijuoti sutarties atsisakymo laikotarpio pradžią, pateikdamas informaciją pagal direktyvos 10 straipsnį. Todėl manytina, kad šis laikotarpio, per kurį galima pasinaudoti teise atsisakyti sutarties, reglamentavimas yra baigtinis, ir nėra galimybių apriboti teisę atsisakyti sutarties laiko atžvilgiu reiškiant teisės netekimu grindžiamą prieštaravimą.

- 22 Jeigu paaiškėtų, kad pagal Sąjungos teisę yra leidžiama nustatyti, jog teisės atsisakyti sutarties gali būti netekta, kyla klausimas (trečiojo klausimo b punktas), ar teisės netekimas, kaip teisės atsisakyti sutarties apribojimas laiko atžvilgiu, turi būti reglamentuotas įstatymu. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas mano, kad nacionaliniam teismui yra draudžiama, remiantis sąžiningumo principu, nepaisyti aiškaus nurodymo konkrečiame antrinės teisės akte ir jo įgyvendinimo akte. Vokietijos teisėje teisės netekimas grindžiamas bendrąja BGB 242 straipsnio nuostata, kurioje visgi nėra suformuluota konkrečių sąlygų, kuriomis teisės netenkama. Konkrečios sąlygos veikiau nustatomos jurisprudencijoje. Šis teisinis pagrindas nėra skaidrus, nes teisės netekimo esminės sąlygos nėra nustatytos; be to, jurisprudencijoje jos vertinamos nevienodai. Todėl kyla pavojus, kad Vokietijos teisės aktų leidėjo sąmoningai sudaryta galimybė reikšti teisę atsisakyti sutarties be apribojimų laiko atžvilgiu sumenkinama pernelyg plačiai taikant BGB 242 straipsnį. Dėl šios priežasties prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas laikosi nuomonės, kad vartotojo teisės atsisakyti sutarties netekimo Direktyvos 2008/48 taikymo srityje negalima grįsti precedentine teise; ji galima grįsti tik parlamento priimtu įstatymu, reglamentuojančiu pagrindines teisės netekimo sąlygas.
- 23 Taip pat reikia išsiaiškinti, kokios yra Sąjungos teisėje nustatytos teisės netekimo sąlygos subjektyviu aspektu (trečiojo klausimo c punktas). Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo paaiškinimai šiuo atžvilgiu iš esmės sutampa su paaiškinimais dėl byloje C-187/20 pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą septintojo klausimo ir dėl byloje C-155/20 pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą ketvirtąjį klausimą.
- 24 Jeigu atsakymas į trečiojo klausimo c punktą būtų neigiamas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui kyla klausimas, ar kredito davėjo turima galimybė informaciją pagal Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio b punktą pateikti kredito gavėjui vėliau ir taip inicijuoti sutarties atsisakymo laikotarpio pradžią prieštarauja teisės netekimo taisyklių taikymui atsižvelgiant į sąžiningumo principą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas mano, kad tuo atveju, kai pagal šios direktyvos 10 straipsnio 2 dalį privaloma informacija nustatyta tvarka nebuvo pateikta, *a priori* negalima remtis piktnaudžiavimu teise grindžiamu prieštaravimu, nes pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją prievolės turėtojas negali remtis su teisiniu saugumu susijusiais motyvais siekdamas ištaisyti padėtį, susidariusią dėl to, kad jis nesilaikė Sąjungos teisėje nustatyto reikalavimo pateikti informaciją, susijusią su teisės turėtojo teise nutraukti sutartį (2013 m. gruodžio 19 d. Sprendimas

Endress (C-209/12, EU:C:2013:864, 30 punktas) ir 2001 m. gruodžio 13 d. Sprendimas *Heininger* (C-481/99, EU:C:2001:684, 47 punktas)).

- 25 Jeigu atsakymas į trečiojo klausimo d punktą būtų neigiamas, reikia įvertinti, ar ši išvada yra suderinama su principais, kurių Vokietijos teismas privalo laikytis pagal *Grundgesetz*, ir kaip teisę taikantis Vokietijos subjektas turėtų išspręsti konfliktą tarp privalomų tarptautinės teisės reikalavimų ir Sąjungos teisės reikalavimų (trečiojo klausimo e punktas).
- 26 Teisės netekimo institutas yra venas iš bendrųjų tarptautinės teisės principų. Šie bendrieji principai yra sudedamoji federalinės teisės dalis ir pagal *Grundgesetz* 25 straipsnio 1 dalį turi viršenybę įstatymų atžvilgiu. Todėl Vokietijos teismui jie yra privalomi.
- 27 Teisės netekimo galimybė yra pripažinta tarptautinėje teisėje. Tiesa, tarptautinei teisei skirtoje literatūroje sutariama, kad teisės turėtojas turi žinoti apie galimybę pasinaudoti šia teise. Negalima prarasti teisės vien todėl, kad nesiimama jokių veiksmų. Atitinkamai Vokietijos teismas galėtų konstatuoti, kad vartotojas neteko teisės atsisakyti sutarties, tik tuomet, kai teisės turėtojas žinojo, kad apskritai dar tebeturi šią teisę, arba to nežinojo dėl didelio aplaidumo.
- 28 Taigi jeigu Sąjungos teisėje įtvirtinti vartotojo teisės atsisakyti sutarties netekimo principai, taikomi vartojimo kredito sutarčių atveju, nukrypsta nuo privalomų tarptautinės teisės reikalavimų. Teisingumo Teismas turėtų Direktyvos 2008/48 taikymo srityje išaiškinti, kokiais reikalavimais nacionalinis teismas turėtų vadovautis kilus tokiai normų kolizijai.
- 29 Trečiojo klausimo a–e punktų svarbą sprendimui pagrindinėje byloje priimti prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas apibendrina taip: jeigu teisės atsisakyti sutarties pagal Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį netekimas:
 - yra negalimas *a priori*,
 - arba bet kuriuo atveju turi būti numatytas parlamento priimtame įstatyme,
 - arba bet kuriuo atveju taikomas tik su sąlyga, kad vartotojas apie šią teisę nežinojo dėl savo didelio aplaidumo,
 - arba bet kuriuo atveju netaikomas, jei informacija nebuvo pateikta vėliau,
 - arba bet kuriuo atveju nesuderinamas su privalomais tarptautinės teisės reikalavimais, jeigu tai nėra nežinojimo dėl teisės turėtojo didelio aplaidumo atvejis,

atsakovė nagrinėjamoje byloje negali remtis teisės netekimu grindžiamu prieštaravimu.

- 30 Dėl ketvirtojo klausimo: šis klausimas susijęs su vieno teisėjo, kuriam kolegija pavedė išspręsti teisminį ginčą, teise pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismui. Nacionalinės teisės aktuose dėl šios teisės yra nesutariama.
- 31 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas daro nuorodą į dvi BGH nutartis, kuriose BGH kritikavo tai, kad vienas teisėjas, prieš kreipdamasis į Teisingumo Teismą, nepateikė kolegijai klausimo dėl bylos nagrinėjimo perėmimo. BGH tai įvertino kaip procedūrinę vieno teisėjo klaidą ir traktavo tai kaip pagal įstatymą įsteigto teismo principo (GG 101 straipsnio 1 dalies antras sakiny) pažeidimą.
- 32 Vis dėlto 2018 m. gruodžio 13 d. Sprendime *Rittering ir kt.* (C-492/17, EU:C:2018:1019, 30 ir paskesni punktai) Teisingumo Teismas pabrėžė, kad pagal Sąjungos teisę vienam teisėjui yra leidžiama pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą nepaisant to, ar buvo laikytasi nacionalinės proceso teisės nuostatų. Tiesa, Teisingumo Teismas neatsakė į klausimą, ar teisę pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą ribojanti nacionalinės teisės nuostata turi būti netaikoma.
- 33 Remdamasis privaloma SESV 267 straipsnio antros pastraipos nuostata prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas mano, kad vienas teisėjas, ketindamas priimti nutartį dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo, pagal ZPO 348a straipsnio 2 dalies 1 punktą negali būti įpareigotas pateikti bylą kolegijai, kad šioji nuspręstų, ar turi perimti bylos nagrinėjimą, ir prašo Teisingumo Teismo išaiškinti šį klausimą.
- 34 Neatsižvelgdamas į šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas pasilieka galimybę prireikus pateikti nagrinėjamoje byloje kylančius klausimus *Bundesverfassungsgericht* (Federalinis Konstitucinis Teismas). Konkrečiai jam kyla abejonių dėl to, ar EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies trečias sakiny ir 247 straipsnio 12 § 1 dalies trečias sakiny atitinka *Grundgesetz*, taip pat dėl to, ar teisės atsisakyti sutarties taisyklės, bent jau taip, kaip jas aiškina aukščiausios instancijos teismai su vartojimo kreditų teisės aktais susijusioje jurisprudencijoje, atitinka *Grundgesetz* ir yra suderinamos su tarptautine teise.
- 35 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas pažymi, kad prejudiciniai klausimai, kuriuos jis yra pateikęs 2020 m. sausio 7 d., 2020 m. kovo 5 d. ir 2020 m. kovo 31 d. nutartimis ir kuriuos Teisingumo Teismas šiuo metu nagrinėja bylose C-33/20, C-155/20 ir C-187/20, iš dalies sutampa su šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą antrojo prejudicinio klausimo a–c punktais ir trečiojo prejudicinio klausimo c ir d punktais, todėl siūlo bylas sujungti.